

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
ששלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

הבאים ישרש יעקב – תרצ"א

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי וזוגתו מרת פעשע לאה שיחיו

קליין

הרה"ת ר' שמעון וזוגתו מרת אסתר שיחיו גאָלדמאַן

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל

בניהם ובנותיהם

הרה"ת שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה,

ובתם רחל

מרת זיסי ובעלה הרה"ת אהרן משה גראָסבוים,

ובנותיהם חי' מושקא וחנה מרים

מרת חנה ובעלה הרה"ת שניאור זלמן שפירא,

ובנם מנחם מענדל

הרה"ת יוחנן הלוי וזוגתו מרת אסתר יהודית,

ובתם מושקא

חי', שמואל זנוויל הלוי, מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין

MAAMAR
HABOIM YASHRESH YA'AKOV – 5691

Copyright © 2004
by

Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Order Department:
291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehotonline.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

Printed in the United States of America

שמפסיק ומתפלל כדבעי הנה עי"ז נעשה עונג כבי' למעלה⁸³, וטעם הדבר שהענג שלמעלה הוא מביטול היש לפי שהוא חידוש דבר, דמאין ליש אין זה פלא דכן הוא טבע הבריאה, אבל ביטול היש לאין הוא חידוש. ובזה יבואר הענין דר"ח (תענית דכ"ה ע"א) דיהבו לי' חד כרעא דפתורא דדהבא וכו' ובעי רחמי ושקלו מני' וכו' ואמרו דגדול נס האחרון מן הראשון, דמשמיא⁸⁴ מיהב יהבי משקלי לא שקלי, דמיהב יהבי הוא ההתהוות מאין ליש ואין זה פלא, אבל שיהי' עליית היש בהאין עד שרש שרשו למעלה למעלה זהו פלא. וזהו גדולי' מעשה צדיקי' יותר ממעשה שו"א, דמעשה שו"א הוא מאין ליש ואין זה פלא, אבל מעשה צדיקים להיות למטה מכון לשבתו ית' והוא ביטול היש לאין הוא פלא גדול וחידוש דבר. וזהו הבאים לשון רבים, דירידת הנשמה וירידת ההארה האלקית, אייף וָאָס קומט אַ נשמה למטה, הוא בשביל יעקב, שהזריעה הוא יו"ד עקב⁸⁵ וכמ"ש במ"א⁸⁶ בענין הברורים, ועי"ז יציץ ופרח ישראל בהמדרי' היותר עליונות שבנשמה, ופעולת צדיק לחיים⁸⁷, שע"י ההתקשרות בצדיק יסוד עולם⁸⁸ בתורה ועבודה, ממשיכים בחי' חיים בשרים וחיים אמיתים.

(83) ראה סה"מ עזר"ת ותרפ"ח שם.

(84) ע"פ גירסת העין יעקב והגהות הב"ח תענית שם.

(85) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) בערכו. עץ חיים שער ג (שער סדר האצילות)

פ"ב.

(86) ראה ד"ה הבאים ישרש בתו"א שמות נג, סע"ד ואילך. לקו"ת בלק עב, ג. ועוד.

(87) משלי י, טז.

(88) שם, כה.

הוא שיהי' ביטול היש, שהיש יהי' בטל ונכלל בא"ס ב"ה, דבשביל זה הי' ירידת ההארה האלקית בהתהוות היש וירידת הנשמה לברר ולתקן את הנה"ב, דהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון והוא רק בשביל בירור ותיקון הנה"ב ולברר כל דברים הגשמיים ולהעלותם⁷⁰. וזאת היא עבודת הנשמה למטה לפעול ביטול וחלישות בהישות והחומריות של הנה"ב שיתבטל מישותו וחומריותו ויהי' לו רצון באלקות וכמ"ש⁷¹ ואהבת את ה"א בכל לבבך ואמרז"ל⁷² בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר שגם הנה"ב יבוא לאהוב את הוי', וכן בכל הדברי' הגשמי' המותרים שמקבל חיותו מהם, אם מתפלל ככח האכילה בתפלה כדבעי, וכן כשלומד תורה בבחי' ביטול והנחה אל נותן התורה⁷³, ה"ה עולים ונכללים בקדושת התפלה וקדושת התורה⁷⁴, וזהו העלי' האמיתית של היש. דע"ז הוא אומר לויתן זה יצרת לשחק בו, דלויתן הוא ל' התחברות⁷⁵, והוא התחברות היש והאין להיות ביטול היש אל האין, ומזה הוא שנעשה הצחוק והתענוג למעלה כבי'. וזהו מכון לשבתך פעלת הוי' דזהו"ע המקדש שהי' מקום ובלי מקום כאחד⁷⁶, והוא מעשה הצדיקים שנותני' כח בעבודה להבין ולהשכיל איך להגיע לזה, וזהו י"ב שעות הוי' היום, וג"ש ראשונות הוא העבודה והלימוד בפנימיות התורה בכדי שיהי' לו במה לעבוד את הוי' בתפלה, ושניות הוא דן את העולם דאז הוא זמן התפלה שענינו יהי רצון להמשיך בחי' רצון חדש⁷⁷ שזהו מה שעומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים⁷⁸, ובשלישית זן את העולם, והוא הזמן דגמילות חסדים, שהם קיום המצות, ובכלל זה גם לגמול חסד עם העלובה⁷⁹, וברביעית יושב ומשחק עם לויתן, שהוא זמן תפלת מנחה שתיקן יצחק⁸⁰, דיצחק הוא ע"ש צחוק עשה לי אלקים⁸¹ שהוא תענוג העליון כבי' מביטול היש לאין, והוא בזמן המנחה דוקא, דתפלת שחרית הוא קודם העסק ותפלת ערבית הוא כשגמר עסקו, אבל תפלת המנחה הוא באמצע עסקו⁸²,

בס"ד. ש"פ ויחי, תרצ"א. ריגא

הבאים¹ ישרש יעקב, יציץ ופרח ישראל², וצ"ל אומרו הבאים ל' רבים וישרש יעקב יציץ ופרח ישראל לשון יחיד. והנה השמות דיעקב וישראל הם ב' שמות חלוקות המורים על ענינים מחולקים זה מזה³, דבתחלת ירידת נשמתו למטה בעוה"ז להתלבש בגופו נקרא בשם יעקב, ואחרי כן ע"י עבודתו בהבירורים דצאן לבן⁴, והתאבקו עם המלאך נק' בשם ישראל⁵. והנה בכל זריעה ונטיעה הרי הצמיחה היא שצומח דבר הנזרע, וענין הברכה הוא שהצמיחה היא בתוספת ובריבוי ביותר. והיינו דלכד זאת שהשכלים הם מלאים גרעינים, הנה כל גרעין הוא מלא וטוב, וכמו בקמח הטוב דגם מעט לחם משיביע, אבל שיהי' נזרע גרעין זה ויוצמחו גרעינים אחרים הרי לכאור' אין זה בכלל הברכה. וצ"ל מהו אומרו ישרש יעקב, יציץ ופרח ישראל, דהזריעה הוא מדרי' יעקב, והצמיחה הוא במדרי' ישראל, ואומרו יציץ ופרח הנה לשון זה מורה על צמחים בעלי ריח טוב וכמו פרחי שושנים, ובתבואת השדה הו"ע גרעינים מלאים וטובים אשר קמחם משיביע כנ"ל. ולהבין זה הנה אמרז"ל (כתובות ד"ה ע"א) גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאלו במעשה שו"א כתיב⁶ אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה צדיקים כתיב⁷ מכון לשבתך פעלת הוי' מקדש הוי' כוננו ידך, דבמעשה שו"א כתיב חד יד, ובמעשה צדיקים כתיב ידך ב' ידים, ופרש"י מקדש מעשה ידי צדיקים הוא, והיינו שיהי' האדם וכל עניניו בעולם זה מכון לשבתו ית' ושיהי' מקדש הוי' זהו מעשה צדיקים. והנה העבודה במקדש היא ב"ב שעות היום, דהיי"ב שעות נחלקות לעבודות כלליות ופרטיות, דהנה אמרז"ל (ע"ז ד"ג ע"ב) א"ר יהודה א"ר י"ב שעות הוי' היום, ג' הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, שניות יושב ודן את כל העולם כו' שלישיות יושב וזן את כל העולם כולו כו' רביעית יושב ומשחק עם לויתן כמ"ש⁸ לויתן זה יצרת לשחק בו. ולהבין כל זה בעבודה

(70) ראה תניא פל"ז (מח, ב).

(71) ואתחנן ו, ה.

(72) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.

(73) ראה ד"ה מי כמוכה תרצ"ב. וש"נ.

(74) ראה תניא פ"ז.

(75) ראה לקו"ת שמיני יח, א ואילך. ובכ"מ.

(76) ראה גם המשך תער"ב ח"ב ס"ע תקלה ואילך. סה"מ תרצ"ו ע' 77.

(77) ראה סה"מ תרכ"ו ע' קלב. תרכ"ז ע' שצד. ובכ"מ.

(78) ראה ויק"ר פכ"ט, ג ואילך.

(79) ראה תניא פכ"ט (לו, א).

(80) ברכות כו, ב.

(81) וירא כא, ו.

(82) ראה סדר היום סדר תפלת מנחה. הובא באוה"ת נ"ך ח"א ע' עב. ד"ה לעולם יהא אדם כו' המנחה עזר"ת (סה"מ עזר"ת ע' פג ואילך). סה"מ תרפ"ח ע' כט ואילך. סד"ה הנ"ל שנה זו (תרצ"א). ועוד.

(1) המאמר מיוסד על ד"ה וילך איש מבית לוי עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' קעח ואילך). וראה גם ד"ה הבאים ישרש יעקב תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ע' קכה ואילך) — שמיוסד על ד"ה וילך הנ"ל עטר"ת.

(2) ישעי' כז, ו.

(3) ראה לקו"ת בלק ע, ג. ובכ"מ.

(4) ראה ויצא ל, לא ואילך. תו"א ויצא כג, ג. וישלח כד, ג. ועוד.

(5) ראה וישלח לב, כה ואילך.

(6) ישעי' מח, יג.

(7) בשלח טו, יז.

(8) תהלים קד, כו.

שהי' מלך במצרים⁵⁸ ומוטרד בכמה טרדות דעל פיך ישק כל עמי⁵⁹ הנה בשעה ההיא הי' בבחי' מרכבה ממש, דלהיות שלא הי' נתפס בעולם הרי אין העולם מבלבל לו, וכן חכמת שלמה שהוא מבחי' ח"ת⁶⁰ דמל' דאצי⁶¹, וכמ"ש⁶² והוי' נתן חכמה לשלמה שהחכ' נתונה לו שהי' גילוי אור האצי' ממש למטה⁶³, דכל זה הוא גילוי אור האצי' כמו שהוא בעולם, ואינו נתפס בהעולם לכן האור אינו משתנה, וכמו שהוא למע' כן הוא למטה, אבל בההארה האלקי' שבאה בהתלבשות בעולמות הרי האור והחיות משתנה להיות כערך ומהות הנבראים⁶⁴, אם כן הרי זה ירידה גדולה בהאור.

אמנם הירידה דירידת הנשמה למטה היא גדולה יותר מירידת ההארה האלקית להוות ולהחיות העולמות, דהארה האלקית בכל המדר' גם היותר עליונות כמו מלמע' מהאצי' אל האצי' וכן בשרש שרשן למע' יותר הוא רק מהאור השייך לעולמות בכלל, אמנם מדר' הנשמות בכל המדרגות הם בבחי' העצמיית דוקא. שהרי גם בשרשן ומקורן כמו שהן באצי' הוא בהאורות עצמי' דאצי', וכידוע ההפרש בין נשמות ומלאכים⁶⁵ דשרש המלאכים הוא מבחי' דיבור העליון, וכמ"ש⁶⁶ בדבר הוי' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם ונשמו' עלו במח'י⁶⁷, ובשרשן למעלה יותר הנה פי' המאמר⁶⁸ נשמה שנתת בי טהורה היא היינו בחי' טה"ע⁶⁸ שלמעלה גם מבחי' המח' דאנא אמלוך⁶⁹ כו', א"כ הרי ירידת הנשמה היא ירידה גדולה יותר מכל אופני ירידת ההארה האלקי' שבהתהוות העולמות, א"כ הרי ירידת הנשמה היא ירידה גדולה ועצומה במאד, דכל הירידות האלו, הן ירידת ההארה האלקית להוות ולהחיות העולמות מרוכ"ד עד סוכ"ד והן ירידת הנשמה למטה הוא בשביל העלי', דתכלי' הכוונה

בנפש האדם, דעבודת האדם הוא להיות בכל עניניו מכוון לשכתו ית' שזהו מקדש הוי', ומקדש זה מעשה ידי צדיקים הוא, צריכים להבין תחלה כללות ענין ירידת הנשמה בגוף שהיא ירידה גדולה ועצומה במאד, והיינו זה מה שנשמה יורדת למטה בעוה"ז ומתלבשת בגוף ונפש הטבעית היא ירידה גדולה, דהנשמה בהיותה למעלה ה"ה במדר' האצי' וכמו שאנו אומרים⁹ נשמה שנתת בי טהורה היא¹⁰ שהיא בתכלית הטהרה והבהירו' שמאיר בה אור העצמי שבה, ומאירים בה האורות והגילויים שלמעלה. וכמא¹¹ מזלייהו חזי, מזלייהו הוא שרש ומקור הנשמה כמו שהיא באצי', הנה במזלייהו הוא חזי שהיא במדר' הראי' באלקות והיינו הנשמה כמו שהיא למעלה היא רואה במהות אלקות. דזהו כללות ההפרש בין הנשמה כמו שהיא למעלה מכמו שהיא למטה, דההפרש הוא בין ראי' לשמיעה ומהות ומציאות, דראי' היא מקרוב ושמיעה מרחוק¹², הראי' שמקרוב היא בהמהות ועצם הדבר, ושמיעה שמרחוק היא רק ידיעת המציאות¹³, והנשמה כמו שהיא למעלה הנה מזלייהו חזי שהיא במדר' ראי' שרואה אלקות במוחש וכן השגתה הוא במהות ועצם הדבר ממש, והיינו דכמו שהגילויים העליונים הם מאירים בע"ס דאצי' בגילוי כן הם מאירים בגילוי בהנשמה כמו שהיא באצי'.

והנה בירידת הנשמה למטה לעוה"ז להתלבש בגוף ונה"ט הרי מתעמם ונחשך אורה שהוא האור העצמי שבה, ובמילא הנה גם האורות והגילויים העליונים אינם מאירים ואינם מתגלים בה בגילוי, דכן הוא גם בהנשמות הגבוהות, דהנה הנשמות הגבוהות בירידתם למטה הם בדוגמא שלמעלה שיש בהם בחי' הראי' והיינו דכשם שבכללות ענין הנשמה כמו שהיא למעלה בשרשה באצי' היא בבחי' ראי' וכנ"ל בענין מזלייהו חזי, דבמזלייהו הנה ענינם הוא ראי', הנה כן הוא בנשמו' הגבוהות בירידתם למטה דסדר ואופן ענינם ועבודתם הוא במדרגת ובחי' ראי', אבל הוא רק ראיית עין השכל וכמא¹⁴ דבעין השכל דבלבא אתחזי כולא דשכלם הוא שכל אלקי ורואה אמיתית הדבר, ועם היות שזהו בחי' ראי' ממש אבל מ"מ הרי אין זה בחי' ראיית המהות ועצם הדבר ממש וכן השגתם אינה השגת המהות ממש, ומכש"כ כאשר הנשמה באה להיות נתפס בגוף דאז חושי הנשמה נעשים כחושי הגוף, דזהו כלל גדול ומפורסם שיש חושי הגוף וחושי הנשמה שהם שני חושים מחולקים זה מזה לגמרי, דכללות ההפרש ביניהם הוא דחושי הגוף הם יש ומציאות, והגם דחושי

(9) ברכת "אלקי נשמה".

(10) ראה סידור הארז"ל במקומו. נתבאר בלקו"ת פ' ראה כז, א. ועוד.

(11) מגילה ג, א. וש"נ.

(12) תו"א ויחי מה, ב. המשך וככה תרל"ז פל"ג. סה"מ תרס"ט ע' ק. ובכ"מ.

(13) המשך הנ"ל פנ"ז. סה"מ תרס"ט שם. ובכ"מ.

(14) ראה זח"ב (רע"מ) קטז, ב. נתבאר במאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' שפו. וראה המשך

תע"ב ח"ב ע' אקצת. ובכ"מ.

(58) פרקי דר"א פ"א. ועוד.

(59) מקץ מא, מ.

(60) = חכמה תתאה.

(61) ראה תו"א מקץ מג, ב. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קרח צג, ג. ובכ"מ.

(62) מלכים"א ה, כו.

(63) בדי"ה וילך עטר"ת שבהערה 1 מציין כאן: וכמ"ש בלקו"ת בהבי' דשוש אשיש [לקו"ת

נצבים מט, ב].

(64) בדי"ה וילך הנ"ל: וכמ"ש בבה"ז פנחס ע"פ ובחודש הראשון [קטו, א ואלך] שהחיות

של הנבראים גם הוא בבחי' נברא, והלא הוא חיות, [ו]אין הוא בבחי' נברא, אך זהו שנעשה כערך ומהות הנבראים כו'.

(65) ראה תו"א יתרו עא, א. סה"מ תרנ"ד ע' רסו. עזר"ת ס"ע י ואלך. תרס"ה ס"ע קיד.

ד"ה באתי לגני תרצ"ב.

(66) תהלים לג, ו.

(67) ראה ב"ר פ"א, ד.

(68) לקו"ת דברים א, א. ועוד.

(69) זהר — הובא במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' ז. אד"ר — הובא בסהמ"צ

להצ"צ קע, ב. וראה לקו"ת נשא כא, ד. נצבים מז, ג. נא, ב. ובכ"מ.

הגוף הם ג"כ רוחנים ויש בהם שכלים עמוקים במאד ובהם גם שכלים נפלאים אבל כללות ענינם הוא בהיש ומציאותו של דבר הנמצא והנברא, וטעם וסיבת הדבר הוא לפי שהגוף הרי עיקרו שהוא יש ומציאות בעצמו דזהו כל ענין עצם מהותו מה שהוא יש ומציאות, לזאת הנה כל החוש שלו הוא רק בהישות והמציאות של כל דבר, ואל זה הוא נמשך בכל עצמותו, וחושי הנשמה הם להיפך מזה לגמרי, דכל מהות מציאותה הוא אור וענינה ביטול, וכל החוש שלה הוא בהבלתי מציאות והיציאה מן הישות, וכאשר הנשמה נתפסת בגוף אז נעשים חושי הנשמה כחושי הגוף. וכן הוא בענין העבודה, דישנה עבודת הנשמה קודם ירידתה למטה, והיינו הנשמה כמו שהיא למעלה בשרשה ומקורה באצי" שהיא בתכלית הביטול באוא"ס ב"ה, וכמו שאומר אליהו על נשמתו¹⁵ חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, דעמידה זו היא הביטול דרצו"ש בתכלית הביטול באוא"ס ב"ה, וכן הוא בכל נשמה ונשמה, וכדאי' בזהר¹⁶ דכל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא, ופי' מלכא קדישא הוא ז"א דאצי"י¹⁷, דנשמת כל איש ישראל כמו שהיא בשרשה ומקורה העצמי באצי" הרי עבודתה היא באהוי"ר, ונשמה זו עצמה כמו שיוודת למטה לעוה"ז להתלבש בגוף ונה"ט הרי עבודתה למטה בבחי' אהוי"ר אינה בערך ודוגמא כלל לכמו היותה למעלה, וכמ"ש רבינו נ"ע¹⁸ כי גם שיהי' צדיק גמור עובד ה' ביראה ואה"ר בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי לא מינה ולא מקצתה ואין ערך ודמיון ביניהם כלל¹⁹, דגם צדיק גמור שבמעלת עבודתו בעוה"ז החומרי הוא עובד הוי' ביראה ואה"ר בתענוגים, הנה לא זו בלבד שאינו מגיע למעלת הדביקות כמו שהוא טרם ירדתו אלא עוד זאת שאין ערך ודמיון ביניהם כלל²⁰, דזהו כן בנשמות הגבוהות, ומכש"כ נשמות הבינונים דבירידתם למטה שצריכים עבודה ויגיעה ביגיעת בשר ויגיעת נפש להגיע לידי איזה אהוי"ר, שאינו בערך ודוגמא כלל להאהוי"ר שהיתה להנשמה קודם ירידתה למטה, וא"כ ירידת הנשמה בגוף היא ירידה גדולה ועצומה דהנשמה כמו שהיא למע' כל עבודתה היא באהוי"ר שאינה צריכה לזה שום עבודה ויגיעה כלל כי אין לפני' שום דבר המעלים ומסתיר, דכן הוא בכל הנשמות גם הבינוני' ואפילו הנמוכות ומכש"כ בנשמו' הגבוהות שהם בבחי' השגת המהות ממש ובבחי' ראי' במהות אלקות ממש, ובירידתם למטה נחשך אור העצמי ואינם מאירים ומתגלים האורות והגילויים העליונים וה"ז ירידה גדולה ועצומה במאד.

תשוקת וחפץ הלב אינו פועל הטי' בשכלו כלל, וכשם שהטית היד אינו פועל הטית השכל, לפי שהשכל מופלא מחוש המישוש⁴⁹, דבדבר הנתפס במישוש הטית היד פועל הטי' בהדבר הנתפס, ולהיות השכל הוא מובדל בעצם מהמישוש לכן הטית היד אינו פועל הטי' בהשכל, כמו"כ מי שהוא חכם בעצם כח חכמתו וחזק בשכלו הרי שכלו מופלא מהרגש הלב, ולזאת הנה כשם שהטית היד אינו פועל הטית השכל, כמו"כ הרגש הלב אינו פועל בו שום הטי' בשכלו, ואופן היחס בין השכל והלב בענין זה, אם שהשכל פועל הכנעה בהלב שלא יעשה כפי חפץ לבבו, או שהשכל אינו נוגע ללבו כלל, זה אינו נוגע כאן, רק זאת שתשוקת וחפץ הלב אינו פועל הטי' בשכלו כלל. והדוגמא מזה יובן למעלה באלקו' שיש גילוי אור האצי" בב"ע עד למטה, שמאיר גילוי האצי" כמו שהוא, וכמו במ"ת שהי' גילוי אוא"ס דאצי' ממש למטה, רק שלא הי' בתלבשות ותפיסא בהעולם, וע"כ האור לא נשתנה כלל, וכן הוא בגילוי אור התורה גם עכשיו שהוא בחי' ח"ע דאצי', דכמו שהיא למעלה כמו"כ היא למטה, ואין שינוי בהאור כלל, דלהיות התורה היא למע' מהעולם ע"כ אינה נתפסת בהעולם, ולכן התו' היא למעלה מזמן ומקום. דזהו ההפרש בין תו' למצות⁵⁰, דמצות תלויים בזמן ומקום, מצות שבארץ ומצות שבחול, וכל מצוה ומצוה היא רק בזמנה ובמקומה, וכמו מצות תפילין שהיא בראש ובזרוע ובמקומם דוקא, ואם אינם במקומם אינה קיום המצוה כהלכתה, ויכול להיות שאלו המקיימים המצוה ומפני העדר ידיעתם בדיוק הרי ח"ו כאלו לא קיימוה, להיות המצות תלויים בזמן ומקום בדיוק דוקא, וכן בענין הקרבנות דצ"ל לשם זבח ולשם זבחה⁵¹ ובאם לאו פסול. ותורה אינה תלו' בזמן ומקום ולכן כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה⁵², הגם שאינה לא בזמן ההקרבה ולא במקום ההקרבה, הרי שהוא גילוי אור האצי' ממש למטה. וכמו נשמת משה שהי' גילוי האצי' למטה⁵³, וכמא⁵⁴ משה משה⁵⁵ לא פסיק טעמא בינייהו, שהי' גילוי האצי' ממש למטה⁵⁶, וכן נשמת יוסף שלא הי' העולם מבלבל לו⁵⁷ הגם

(49) ראה גם תניא שעהיהו"א פ"ט (פו, ב).

(50) ראה לקו"ת במדבר יג, סע"א. מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' תקצד ואילך. סה"מ תרנ"ה ע' לו. ועוד.

(51) משנה ובהים מו, ב.

(52) ראה בחיי ס"פ ויקהל. צו ז, לו. בעל הטורים שם ו, ב. שו"ע אדה"ז או"ח מהדרו"ת סוס"א. מהדרו"ק ס"א ס"א. הלכות תלמוד תורה פ"ב ס"א.

(53) ראה לקו"ת שבהערה 63.

(54) זח"ג (אדר"ד) קלח, א. קפז, ב.

(55) שמות ג, ד.

(56) ראה תו"א משפטים עה, ג. עו, ג.

(57) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' קצב ואילך. תו"ח ויחי רמג, ב ואילך. אוה"ת מקץ ח"ו תתשא, א ואילך. סה"מ תרל"ג ח"א ע' סג ואילך. עזר"ת ע' קג ואילך. תרפ"ח ע' כג ואילך.

(15) מלכים"א יז, א. וראה סה"מ ה'ש"ת ע' 13 בהערה. לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53.

(16) בהערת כ"ק אדמו"ר בספר המאמרים תרצ"ו ע' 62: לע"ע לא מצאתיו בל' זה. וראה

זח"ג קד, ב. זח"א צ, סע"ב. רכו, ב. רלג, ב. זח"ב צו, ב. זח"ג סא, ב.

(17) ראה ספר המאמרים תרפ"ט ע' 81. וש"נ.

(18) פל"ז (מח, סע"א).

(19) עכ"ל אדמו"ר הזקן בתניא שם.

(20) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 209 הערה 44.

והנה כמו שהוא בנשמה שירידתה למטה היא ירידה עצומה הנה כמו"כ הוא בהארה אלקית שנעשה בבחי' מקור לעולמות ונבראים היא בבחי' ירידה. דכל ההתהוות הוא מאור האצי', וכמו שאמר רבינו נ"ע²¹ דהאור הוא מהוה וטעם הדבר הוא להיות דאור הוא דבוק במקורו ומעין מקורו לכן הוא המהוה, דענין ההתהוות הוא בכח העצמות דוקא ולהיות דהאור הוא מעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל העליון ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה וסבה שקדמה לו ח"ו ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט בלי שום עילה וסבה אחרת קודמת להיש הזה. והנה ההתהוות אינה מאורות העצמי' דאצי' כ"א מהארה בלבד, אבל ההארה היא הארת האצי' דוקא, הנה הארה זו כמו שנעשית מקור להתהוות היא בחי' ירידה לגבי כמו שהיא באצי'. וביאור הענין הוא²² דהנה אמר רבינו נ"ע²³ דהזיו והארה המאיר מאתו ית' להוות ולהחיות את העולם והנבראים הוא בע"ג ובעל תכלית, הנה בהארה זו ובזיו זה שייך בחי' מספר, ובאוא"ס שלמע' מבחי' ההארה המצמצמת וכן המתפשטת להוות ולהחיות עולמות ביי"ע הוא בלי מספר, והיינו שרבינו נ"ע אומר שני ענינים, הא' דבי"ע והארת האצי' המצמצמת ומתפשטת להוות ולהחיות ביי"ע הוא בבחי' מספר, והב' דאור האצי' שלמעלה מהארה המצמצמת ומתפשטת להוות ולהחיות ביי"ע הוא בלי מספר. ולכאורה איך אפשר להשוות המהווה עם המתהווה. דאם נאמר שהמקור המהווה הוא בבחי' הגבלה ומספר איך אפשר שמהוה בריאה חדשה, דכל בריאה היא התחדשות שהבריאה נק' יש מאין שהוא התחדשות דבר ממש דלא כמו ענין השתל' עו"ע דבעו"ע הרי אין התחדשות דבר ורק גילוי מההעלם, וכמו שכל ומדות שהם עו"ע שהשכל עילה והמדות עלולים, והגם שהם ב' פרצופים מ"מ הרי המדות כלולים בשכל והם מדות שבשכל אלא שהמדות אינם מורגשות, וטעם הדבר לפי ששם מאיר גילוי אור השכל היינו שהשכל הוא בגילוי והמדות הם בהעלם, וכשבאים המדות בלב שם הנה המדות מורגשים והשכל הוא בהעלם, א"כ הוא רק מההעלם אל הגילוי ואין בזה התחדשות דבר משא"כ בענין הבריאה ה"ה התחדשות ממש מאין ליש, דהיש הרי לא הי' כלול בהאין תחלה²⁴ כ"א בהתחדשות גמורה, ואם נאמר שהמקור המהווה הוא בבחי' הגבלה ומספר הרי כל הגבלה היא בחי' יש וא"כ איך מהוה בריאה חדשה, והתהוות היש הוא רק מאין ולא מבחי' יש²⁵, והתהוות הגשמי

(21) תניא אגה"ק ס"כ (קל, סע"א ואילך).
 (22) בהבא לקמן (עד סוף קטע המתחיל "אמנם צ"ל איך מתהווה") — ראה סה"מ תרל"ח ע' ג ואילך.
 (23) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד ע' קסד. אוה"ת וארא ע' ריז. סה"מ תרכ"ז ע' צה. תרכ"ח ע' קמה. תרס"ד ס"ע רי (בהוצאה החדשה — ס"ע ס).
 (24) ראה ד"ה ובכן יתקדש תרצ"ג. ובכ"מ.
 (25) ראה תו"ח בשלח רסו, א ואילך (בהוצאה החדשה — ח"א קפו, ד ואילך). המשך

התלבשות עליון בתחתון, והלבשת התחתון לעליון הוא רק עד החזה של העליון, והיינו שליש התחתון דת"ת ונה"י, ובהלבשה זו מה שהתחתון מלביש את העליון הנה בכח התחתון להטות את העליון לכל אשר יחפוץ גם במה שהוא היפך כח העליון, וכמו השוחד שמעור עיני פקחים²⁶ דבשכל וסברא האמיתית ה"ה משכיל לחיוב גמור, וכשלוקח שוחד או שהוא משוחד בענין מן הענינים הרי לבבו מטה את השכל, להשכיל חיוב לזכות, ומהפך בזכותו בכמה שכלים וסברות, וכמו שאנו רואים במוחש שחפץ ותשוקת הלב מטה את השכל להשכיל ולהשיג רק כפי חפץ ותשוקת לבבו ובפרט בענין הנוגע ללבו הנה ישכיל בזה השכלות נעלות, וממציא המצאות נפלאות, וכל זה הוא רק כפי חפץ ותשוקת לבבו, ולא יוכל להשכיל ולהשיג באופן אחר כלל וגם אינו מבין בשכלו כלל, איך אפשר להיות באופן אחר, והגם דכל ההשכלות הנעלים והסברות החריפים והפלפולים אינם כלפי האמת כלל ה"ה אינו מרגיש בזה כלל, והוא כמעין המתגבר רק באופן וענין שהוא חפץ בתשוקת לבבו, וכמו שני בעלי דינים שאחד טוען כפי שנוגע לו, והשני טוען באופן הנוגע לו היפך הראשון לגמרי, הרי כל אחד ואחד מהם מראה שכלים ונמוקים בטעמים וסברות המורים רק כחפצו ורצונו, והדיין שאינו מלובש בחפץ ותשוקת הלב בהענין ההוא, יכול להכיר את האמת ולהכריע, אבל הבעלי הדינים הנה כל אחד מבין את הענין שהוא בעומק רב בהשכלת הענין ההוא ובריבוי הפרטים שבו, וכל ידיעתם והשגתם הוא רק כפי חפץ ותשוקת לבבם, וכל אחד מהם מוצא סברות ושכלים לדחות סברת זולתו ואדרבה מזה גופא היינו מסברת טענותיו של חבירו שהוא סותר לו הנה הוא ממציא סברה והשכלה עמוקה יותר להפך בזכות עצמו, וכן חבירו ממציא השכלו' עמוקות בפלפולי' חריפים להבנות לזכותו מטענותיו של חבירו, עד אשר אצל כאו"א מהן מתאמת טענותיו בסברות ושכלי' מכריחים ומחייבי' כי הצדק אתו, עד כי אינם בכח להבין איך אפשר להיות באופן אחר. הרי אנו רואין במוחש דהגם שהנפש הטבעי הוא כח תחתון, והשכלי הוא עליון, הנה בכחו של התחתון שהוא תשוקת הלב וחפצו לפעול הטי' בהשכל, להיות היפך כחו העצמי.

אמנם כל זה הוא בנפש החיוני היינו בשכל המתלבש במדות, אבל בנפש השכלי' שהוא פרצוף המוחין ועצם השכל שהוא במוחין דגדלות, הנה שם כל ההשכלות והסברות בכל ענין הוא רק כפי אמיתית הענין השכל, ואינו מתפעל כלל מחפץ ותשוקת הלב. וכמו מי שהוא בעל שכל גדול וחזק הוא משכיל בכל ענין כפי אמיתותו, גם אם לבבו חפץ באופן אחר, וכמו שאנו רואין במוחש דכאשר בלבבו הוא חפץ באופן אחר, הנה חפץ ותשוקת הלב אינו פועל על השכל שיטה מן האמת, לפי שהשכלתו היא אינה מצד חפץ ותשוקת לבבו כ"א מצד עצם כח חכמתו, והיינו דלהיות שהוא חכם בעצם כח חכמתו הנה

מהרוחני אין לך בריאה יש מאין גדול מזה²⁶, וכן יש מיש בחילוף עצמי הוא רק בכח הבורא וכמא²⁷ אם מתכנשין כו' אינן יכולים ללבן אפילו כנף עורב אחד, והיינו דגם חילוף עצמי דיש מיש הוא ג"כ רק בחוק הבורא ומכש"כ ההתהוות חדשה שהוא רק בכח הבורא וכמא²⁸ אלמלא מתכנסין כל באי עולם לברא כנף יתוש אחד ולהטיל בו נשמה אינם יכולים. והיינו דההתהוות הוא רק בכח אלקי כל יכול להוות גם מציאות יש²⁹. ואם כן כשהמקור הוא בבחי' הגבלה ומספר איך אפשר שמהווה בריאה חדשה. וכן מה שאומר רבינו שאור האצ"י הוא בבחי' בלי מספר הלא כללות האצ"י הוא בבחי' הגבלה וכמא³⁰ אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינין לון עשר ספירין כו' דכללות האצ"י הוא בבחי' הגבלה דע"ס, ומכש"כ ע"ס שהם במספר מוגבל דוקא וכמא³¹ ע"ס בלי מה עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, ה"ה במספר עשר דוקא שהוא המספר המוגבל, והיינו כפל ההגבלה, דכללות ענין המספר הוא הגבלה, והגבלה דע"ס דוקא. אך הענין הוא, דאי' בעה"ק³² א"ס הוא שלימותא דכלא³³, כשם שיש לו כח בכלתי בע"ג כך יש לו כח בגבול, שאם תאמר שיש לו כח בבבע"ג, ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו, והגבול הנמצא ממנו תחלה הן הכלים דע"ס דאצ"י³⁴, וזהו הגבלה דאצ"י שהן בחי' הכלי' אבל האור אין בו הבדל והפרש בין אור החכמה ואור החסד שהאור בכלם בשוה, וההגבלה היא רק בהכלים. וזהו שההארה המצמצמת ומתפשטת להוות ולהחיות הוא בבחי' מספר היא בבחי' הכלים, ובבחי' בלי מספר הן האורות, ולפי זה ניחא דשרש ומקור דבי"ע הוא בבחי' כח מוגבל היינו בחי' הכלים דהשרש של ההתהוות הוא מבחי' הכלים דמלי' דאצילות, והכלים הם כח מוגבל.

אמנם צ"ל איך מתהווה מכח מוגבל דאצ"י הגבול דבי"ע, דההתהוות הוא רק מהאין דאין הוא העדר היש והעדר המציאות, א"כ הרי איך מכח הגבול

גם באור הראי' הרוחני' שתלוי בהמיזגה וההרכבה דחומר העין, אם הוא ממוזג במזיגה נכונה במזיגת המים והדמים שבחומר העין, אשר בזה תלוי אם הוא רע עין או טוב עין. והגם דהפעולה דעין רעה ר"ל וטוב עין הוא יבורך⁴⁷ בריבוי הברכה וההצלחה הוא מכח הראי' הרוחני' שבעין, ומ"מ הנה הראי' הרוחני' תלוי' בזה איך הוא מזיגת והרכבת חומר העין, לפי שכל כח רוחני כשהוא מתלבש בכלי גשמי' ה"ה משתנה כפי אופן מהות וערך חומר הכלי שלו, אמנם במחשבה שהוא ג"כ כח רוחני הרי אינו כן, וכמו כאשר הוא חושב עד"מ שהוא נמצא עתה באיזה מקום ועיר הרחוקה ממנו אלף פרסא, הנה מחשבתו עוברת בכל השטח ההוא, הרי אינו שייך לומר כאשר יחשוב שהוא נמצא בעיר הרחוקה ממנו רק פרסא אחת, אז תהי' מחשבתו במהירות יותר ובנקל יותר, שהרי לגבי המח' אין חילוף כלל בהמהירות אם היא קרובה או רחוקה, ואין זה שאין כאן מקום כלל, כמו שאנו רואין במוחש כאשר אדם הולך בנסיעה רחקה מצטיירים אצלו הציורים השונים בשטח המקום, וציור כל הענינים שעברו עליו בעת נסיעתו למקום הרחוק, וכן כאשר נוסע למקום הקרוב מצטייר שטח המקום והענינים שעברו בעת נסיעתו, ומ"מ הנה בעת מחשבתו באחת משני אלה המקומות הנה עוברים כל שטחי המקום במחשבתו עם הציורים הנקלטי' במוחו בלי הבדל כלל בין מקום רחוק ממנו אלף פרסאות למקום רחוק ממנו רק פרסא אחת, וטעם הדבר הוא לפי דכח המחשבה עם היותו כח רוחני אבל אינו מתלבש בהמקום ואינו נתפס בו, ולהיות שאינה מתלבשת בהמקום ע"כ היא תופסת המקום כולו בלי הבדל כלל בין ריחוק לקירוב, דהמובן מכל זה הוא דכאשר הכח הרוחני הוא בא בהתלבשות ותפיסא אז הוא משתנה לפי אופן ומהות הדבר שמתלבש בו, אבל כאשר אינו בהתלבשות ותפיסא אז אינו משתנה, והוא כמו שהוא.

והנה יובן זה בעומק יותר בהפרש שבין ב' הנפשות דנפש השכלי ונפש החיוני הטבעי, דנפש השכלי ונפש החיוני הטבעי הם ב' נפשות, דנפש השכלי עיקרו שכל, ועיקר מקומו הוא במוח שבראש, והנפש החיוני הטבעי עיקרו מדות, ועיקר מקומו הוא בלב, ושתי נפשות אלו השכלי והטבעי הם שני פרצופים שלמים, כל אחד מהם הוא פרצוף שלם לעצמו וכמו אדם השלם הרי לבד זאת שיש בו ראש גוף לב ורגלים, הנה יש בו רמ"ח אברים ושס"ה גידים שהוא פרצוף שלם, הנה כן הוא בהשתי נפשות, דנפש השכלי עם היות שעיקרו שכל, ועיקר מקומו הוא במוח שבראש הרי יש בו גם מדות ונה"י שהוא פרצוף שלם, וכן נפש הטבעי הגם דעיקרו מדות ועיקר מקומו הוא בלב הרי יש בו שכל והוא פרצוף שלם, ונפש השכלי להיותו פרצוף שכלי הוא כח עליון ונפש הטבעי להיותו פרצוף המדות הוא כח תחתון, והגם שהם ב' פרצופים מחולקים בעצם ענינם אמנם להיותם נפשות רוחני' הנה הם מתלבשים זה בזה. וכל

וככה תרל"ז פק"כ ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' א'קמא ואילך. ד"ה תקעו תרצ"ד פ"ב ואילך. וראה ד"ה והאר עינינו תרצ"ב. וש"נ.

(26) לקו"ת פ' ראה כ, ד (בשם חכמי המחקר). דרושים לר"ה נה, ב. וראה בשם ספר העיקרים (ראה עיקרים מאמר א פכ"ג ומאמר ד פ"ג): סה"מ תרכ"ז ע' שפז. תרכ"ט ע' קנט. תרל"ב ח"א ע' עדר. המשך מים רבים תרל"ו פקנ"ז (ע' קעג). המשך תער"ב שם (ע' א'קמג). ד"ה תקעו הנ"ל פ"ו. ועוד.

(27) ויק"ר פ"ט, ב. שהש"ר פ"ה, יא (ג).

(28) ראה ספרי ואתחנן ו, ה. ירושלמי סנהדרין פ"ז הי"ג. ב"ר פל"ט, יד. פפ"ד, ד. שהש"ר

פ"א, ג (ג). פסיקתא רבתי פמ"ג, ה.

(29) ראה תו"א מגילת אסתר ז, ב. לקו"ת פ' ראה שם. ובכ"מ.

(30) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(31) פ"א מ"ג.

(32) = בעבודת הקודש (ח"א רפ"ח).

(33) ראה תקו"ז שם (יז, ב).

(34) ראה לקו"ת עקב טז, סע"א.

לפעול⁴² הוא בבחי' מספר, אמנם הכח הפועל עצמו הוא בלי מספר, וענין כח הפועל לפעול הרי אין הכוונה מה שהכח מתלבש בהפועל כ"א גם מה שנתצמצם לפעול ההתהוות, ולא מה שהוא בבחי' התלבשות ממש, דכח ופועל הנה הפעולה אינה רק הנפעל כ"א גם הכח המתלבש בהפועל הוא ג"כ נק' בשם פעולה, ולזאת צריכי' לומר דכח הפועל המתצמצם לפעול הפעולה הוא בבחי' מספר, אמנם הכח הפועל עצמו הוא בלי מספר. והנה מספר לגבי בלי מספר הוא באין ערוך כלל⁴³, וא"כ ה"ו ירידה גדולה בהארה גופא בהיותה באצי' היא בבחי' בלי מספר והארה זו כשהיא מתצמצמת לפעול פעולת ההתהוות היא בבחי' מספר, א"כ ה"ו ירידה גדולה בהארה גופא.

והנה ההארה האלקית שבאה להתלבש בהנבראים הרי היא נעשית כערך ומהות הנברא' דהנה כל כח רוחני שבא להתלבש בהפועל הנפעל ממנו הרי הוא עצמו נעשה כמהות הנפעל ממנו, ויובן זה בכחות הנפש וכמו באור השכל שמתלבש בחומר המוח, דחומר המוח הוא כלי לאור השכל שהוא מורכב וממוזג באופן כזה שהוא כלי לאור השכל, הנה כשהשכל מתלבש בחומר המוח, הנה אז הרי אור השכל עצמו נעשה כפי אופן וערך החומר ההוא. דהנה אי' בזהר⁴⁴ תלת חללין דגלגלתא, ובכל חלל יש בו מוח מיוחד בטבע מיוחדת, דמוח החכ' הוא קר ולח, ומוח הבינה הנה טבעו הוא חם ויבש⁴⁵ הנה אור השכל בהתלבשותו במוח שבראש, הרי מתלבש במוח החכ' לפי ענינו, ובמוח הבינה לפי ענינו, וכן תלוי גילוי אור השכל לפי ערך המאכלים שהוא אוכל, וטעם הדבר הוא לפי דבכל מאכל אשר יאכל הרי בהתבררו והזדככו הרי חלק ממנו מגיע גם לחומר המוח שמתחזק בכח האכילה ההיא, ולכן הנה זה נוגע במעלת שכלו ובאופן השגותיו, ומהאי טעמא איתא בספרים⁴⁶ שבעלי שכלים יזהרו מאכילת דברים הגסים כדי שלא יעבה את חומר המוח, ולא יעבה את אור השכל, וכן תלוי גילוי אור השכל במזיגת החסדים וגבורות, וכמו שני בנ"א ששומעים השגה אחת, זה מבינה באופן כך והאחר מבינה באופן אחר, שזהו לפי אופן מזיגת והרכבת חומר מוחם, דזה מזיגתו במוח החכ' בטוב יותר לכן השגתו בהענין הוא בנקודת ההשכלה של המושכל ההוא, ובהשני מזיגת והרכבת חומר מוח הבינה בטוב יותר לכן הנה השגתו בהענין הוא בהביאור וההסבר של המושכל ההוא, הרי דכח רוחני כשמתלבש ונתפס בכלי ה"ה משתנה לפי אופן מהות הכלי וערכו, ואין זה דוקא בכח השכל, אלא כן הוא

דאצי' מתהווה הגבול דבי"ע, אמנם התהוות זו הוא ע"י האור, דהכלים אין בכחם להוות, וההתהוות הוא רק מהאור וכנ"ל להיותו אור דבוק במקורו ומעין מקורו. דהנה אי' בת"ז³⁵ איהו וחייהי חד איהו וגרמוהי חד, חייהי הן האורות וגרמוהי הן הכלים³⁶, איהו וחייהי חד, דאיהו הוא אור עצמות המאציל ב"ה וחייהי הן האורות הנאצלים הם בבחי' חד דהאור כמו העצם, כשם שהעצם הוא בבחי' א"ס כן האורות הן בבחי' א"ס, ואיהו וגרמוהי שהכלים מיוחדים ובטלים אל האורות, בדוגמת ביטול אור הנאצל אל המאציל, ומכל מקום אמר ב"פ חד, איהו וחייהי חד, איהו וגרמוהי חד, ולא אמר איהו וחייהי וגרמוהי חד³⁷, שאינו דומה ביטול הכלים אל האורות ליחוד האורות בהמאציל ב"ה³⁸, דיחוד האורות הן בתכלית הדבקות והאיחוד, אבל ביטול הכלים הוא בדבקות בלתי ניכרת, וז"ש רבינו³⁹ דאיהו וגרמוהי חד לברא בהן וע"י מאין ליש דההתהוות היא מבחי' איהו דזהו יש מאין העדר היש שהוא כח הא"ס ב"ה ממש ורק מתייחד עם גרמוהי בחי' כלים שהם יש הנאצלת להיות מיש הנאצל הגבול דבי"ע, אבל המהווה הוא בחי' איהו. וזהו דכתיב⁴⁰ בראשית ברא אלקים את השוה"א, דההתהוות בפועל הוא מש' אלקים, רק שזהו משם הוי' שמתאחד עם שם אלקים להיות ההתהוות בפועל. וזהו דכתיב⁴¹ רבות עשית אתה ה"א, דמה שרבות עשית שנתהוו ריבוי הנבראים בבחי' התחלקות ובבחי' מציאות שזהו"ע הנברא מה שכל א' הוא במציאות בפ"ע וכאמרז"ל (סנהדרין פ"ד מ"ה) [[וממה"מ הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדה"ר ואין א' מהן דומה לחברו, וזהו רבות עשית אתה ה"א זהו בחי' איהו שמתיחד עם גרמוהי שהן הכלים דמל' דאצילות להוות. וזהו שהמקור המהווה הוא בחי' הגבלה הן הכלים דמל' דאצי', אמנם האור הוא בבחי' בלי מספר. והנה מזה שרבינו נ"ע אומר שהזיו והאור המאיר ממנו ית' להוות ולהחיות כו' הוא בחי' מספר, מובן מזה שהאור עצמו הוא בבחי' מספר, וצ"ל שהארת בחי' איהו שבא מהיחוד דאיהו וגרמוהי הנה הארה זו היא בבחי' מספר, והגם שזהו הארת בחי' איהו ממש, אמנם להיות שבאה ע"י בחי' גרמוהי, הגם שהיא בחי' איהו מ"מ הרי היא בבחי' מספר, אבל איהו בעצם שזהו עיקר המהווה וכנ"ל שאמיתת ההתהוות היא בכח העצמות דוקא הוא בבחי' בלי מספר, והיינו דכח הפועל

(35) בהקדמה (ג, סע"ב).

(36) תניא אגה"ק שם (קכט, סע"א ואילך). וראה ד"ה כי נר מצוה תרצ"ב. וש"נ.

(37) ראה ספר המאמרים תרכ"ט ע' רד. ע' שעח. המשך מים רבים תרל"ו פ"ל. פל"ב. ד"ה כי נר מצוה הנ"ל. וש"נ.

(38) ראה תו"א יתרו ע"א, א. לקו"ת פ' ראה כו, ב. שה"ש לט, ג. ד"ה כי נר מצוה הנ"ל. וש"נ.

(39) תניא אגה"ק שם (קל, ב).

(40) בראשית א, א.

(41) תהלים מ, ו.

(42) ראה לקו"ת שלח מז, א. ועוד.

(43) ראה תניא פמ"ח (סז, ב).

(44) ח"ג קלו, א. רסב, א. וראה תו"א תצוה פג, ד.

(45) ראה תורת חיים לך לך צא, ב"ג. שערי אורה שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו פכ"ג (י, ב). ובכ"מ.

(46) ראה פירוש חבצלת השרון להר"מ אלשיך עה"פ דניאל א, ה.